

In ramlar en typ som sovit ett sekel och nu har ett stort informationsbehov

Vad sa Ivar Los kristallkula om biblioteken och kulturen i framtiden?

Kalle Laajala

När poeten Peter Bly vaknar upp 2070, efter att ha varit nersövd i 100 år, har han en månad på sig att utvärdera vart utvecklingen tagit Sverige och mänskligheten.

Mycket har hänt. Kriget är ett minne blott och energifrågan är löst: man behärskar fusionen. Maskinerna sköter det mesta och att få arbeta några timmar är en ynnest. Fritiden fylls med reklam och idrott. Boxning är den främsta grenen, rentav ett akademiskt ämne med statsprofessur. Folk kåkar alggröt, bor i genomskinliga tryckluftshus och läser de två tidningarna Dagen och Natten.

Det är i biblioteket vid kraftverket Nukl. 1, vitt utanpå och koboltblått inuti, som Bly uppdaterar sig. Han tar i hand och vill ”göra sig till god vän med denna bibliotekarie, därför att han av honom måste begära stora tjänster.” För bibliotekarien verkar det vara den självklaraste sak att det ramlar in en typ som sovit ett sekel och nu har ett stort informationsbehov.

Så sitter Bly bland atomlitteraturen, idrottsböckerna och rysarna som dominerar samlingarna och kommer ikapp medelst en frimärksstor världshistoria. ”Krig”, ”ensam” och ”lycka” är ”ordfossiler”, men

bibliotekarien som också har filologexamen plockar fram en bok med språkminnesmärken till hjälp. Bly blir även pårackad den svenska boxningens historia, helt avgörande för att förstå tiden. På biblioteket finns ”allt i en nästan outspädd koncentration, i stark förkortning.”

På sitt gamla förlag får Peter Bly veta att böcker nu ska vara rappa. Man destillerar fram morden ur klassikerna och gör antologier befriade från utsvävningar.

Kritikerna är anställda av förlaget och människor som inte köper böckerna riskerar fängelse eller, värre, uteslutning ur sin idrottsförening. Nationalskalden Le Roy dyker

upp och ger sin syn på litteraturen: att en idrottsman som blir mördad är det största som kan skildras, där finns de två viktiga ingredienserna.

Vad är nu allt detta? Det är från Ivar Lo-Johanssons *Elektra: kvinna år 2070*, först utgiven på Bonniers 1967 och igen 1977, på Oktoberförlaget.

Det är en utopi och dystopi på samma gång, mest det senare. Om en värld som fick fred och fritid i överflöd, men också ett tomrum som fylldes med strunt.

I *Dagar och dagsverken* (1975) berättar Ivar Lo om Elektra. Den floppade. Trycktes upp i stor upplaga, gick på rea och makulerades till sist. Jag gissar att vana Ivar Lo-läsare mest fann den konstig, samtidigt som science fiction-kännare inte ansåg den hålla måttet. Författaren själv menade att den inte var ”tänkt som science fiction. Liksom när det gäller detektivromaner avskyr jag det slagets böcker.”

Vad sa Ivar Los kristallkula om biblioteken och kulturen år 2070? Bibliotek och bibliotekarier finns uppenbarligen kvar. Böcker också, men i mindre format: de läses i ”läsapparater med speglar”. Författaren nämner ”datamaskin” några gånger men inte i anslutning till biblioteket. Däremot låter han Bly bli guidad runt kortkatalogerna. Alla ”kultur tillgångar” är avgiftsfria, och i fallet teater och revy får besökare till och med betalt för att vara publik. Men skönlitteraturen har gått åt skogen, får man väl säga.

Vad har slagit fel, eller in, hittills?